

Grep for å dempe svingninger i instituttøkonomien: Prinsipper for overføring av mindreforbruk/merforbruk og skattlegging av RBO-inntekter

Innledning

Fakultetet har de siste 10 årene opplevd store svingninger i økonomien. Dette har vært særlig tydelig på instituttnivå. Realiteten er en situasjon preget av «berg-og-dalbane-økonomi» som skaper store utfordringer for daglig drift, økonomistyring og strategisk arbeid. Det er viktig at vi klarer å oppnå *større langsiktighet, forutsigbarhet og stabilitet* for å understøtte kjernevirksomheten og legge til rette for en strategisk videreutvikling av denne.

Langsiktighet, forutsigbarhet og stabilitet vil være viktige premisser for den kommende gjennomgangen av fordelingsmodellen. Dette er et større arbeid som vil ta litt tid, men vi ønsker å foreslå to grep for å oppnå en mer stabil instituttøkonomi, som kan tas nå, uavhengig av gjennomgangen av fordelingsmodellen.

For det første ønsker dekanatet å vedta prinsipper for overføring av mindreforbruk (lavere kostnader enn inntekter) og tak på merforbruk (større kostnader enn inntekter) som skal gjelde fra utgangen av 2021. Dette vil gi forutsigbarhet for når eventuelle midler blir trukket inn og når man vil iverksette tiltak for å få ned merforbruk. For det andre ønsker dekanatet å diskutere innføringen av en skattlegging av RBO-inntektene, såkalt RBO-skatt. Svingningene i mer- og mindreforbrukene på instituttene henger blant annet sammen med uforutsigbare resultatmidler (såkalte RBO-inntekter). Som tidligere bebudet ønsker dekanatet å se på muligheten for mer forutsigbarhet i disse gjennom innføringen av en RBO-skatt. Disse to sakene bør ses i sammenheng, og diskuteres samlet.

Som sagt er behovet for å redusere svingningene i økonomien stort. Samtidig har innføring av nye regler for overføring av mindreforbruk på institusjonsnivå ytterligere aktualisert problemstillingen.

Prinsipper for overføring av mindreforbruk og tak for merforbruk

Når instituttene har merforbruk er det vanlig å iverksette tiltak og det samme bør også gjelde for mindreforbruk. I dag har HF ingen grense for hvor stort mindreforbruk instituttene kan ha og heller ingen prinsipper for hva man gjør ved mindreforbruk på instituttene.

En innføring av prinsipper for mindreforbruk på HF henger tett sammen med den nye regelen om inndragning av mindreforbruk som iverksettes fra Kunnskapsdepartementet fra og med utgangen av 2021. Den nye regelen tilsier at ubrukte midler/mindreforbruk ikke skal overstige 5 % av bevilningene gitt i tildelingsbrev fra Kunnskapsdepartementet per 31. desember i regnskapsåret. Mindreforbruk over denne grensen vil bli trukket inn og dette gjøres for å begrense det samlede mindreforbruket i sektoren. Det er det totale mindreforbruket på UiO som skal rapporteres, men størrelsen på det samlede mindreforbruket er summen av mindreforbruket på hver underliggende enhet på UiO. Derfor er rimelig å forvente at inndragningene videreføres ned til enhetene på UiO. Avsetning til konkrete påbegynte investeringer holdes utenom beregningene. Totalt for UiO vil det, basert på rammen for 2021, tilsi ca. 325 MNOK. For HF vil det tilsi ca. 33 MNOK for 2021.

Slik den økonomiske statusen var ved utgangen av 1. tertial 2021, hadde HF et isolert mindreforbruk på 93 MNOK. Det det utgjør i overkant av 14 % av rammen. Med utgangspunkt i regelen som

innføres, foreslår dekanatet å etablere felles prinsipper på fakultetet som begrenser muligheten for overføring av akkumulerte mindreforbruk. Forslaget er at HF legger opp til et prinsipp om at akkumulert mindreforbruk innenfor ett regnskapsår ikke skal overstige 10 % av rammen til instituttet. Dersom akkumulert mindreforbruk overstiger 10 %, kan fakultetet trekke inn overskytende mindreforbruk.

Hvis HF hadde innført en slik retningslinje basert på regnskap pr. 1 tertial 2021 hadde det vært tre institutter med akkumulert merforbruk på mer enn 10 % av rammen.

Institutt	Akk. resultat utgangen 1 tertial 2021	Rammer 2021	10 %
1413 Det norske institutt i Roma	595 000	6 600 395	660 040
1435 Institutt for lingvistiske og nordiske studier	34 559 000	85 893 715	8 589 371
1431 Institutt for arkeologi, konservering og historie	22 405 000	69 580 313	6 958 031
1436 Institutt for musikkvitenskap	7 686 000	33 895 820	3 389 582
1432 Institutt for kulturstudier og orientalske språk	618 000	75 678 737	7 567 874
1433 Institutt for filosofi, idé- og kunsthistorie og klassiske språk	-8 806 000	73 010 672	7 301 067
1409 Institutt for medier og kommunikasjon	3 445 000	36 924 820	3 692 482
1434 Institutt for litteratur, områdestudier og europeiske språk	-3 356 000	89 652 692	8 965 269
Totalsum	57 146 000	471 237 166	47 123 717

Fakultetet må vurdere hvordan eventuelle ubrukte budsjettmidler kan disponeres når de trekkes inn. Eksempler på alternativ bruk av ubrukte budsjettmidler kan være å dekke merforbruk på andre institutter, strategiske satsinger, innovasjonsmidler for nye tverrfaglige studieprogram, IT- og AV-utstyr, buffer på fakultetet der formålet er å bruke denne til uforutsette kostnader som oppstår for instituttene, buffer for ABE-kutt, osv.

Når instituttene har høyere kostnader enn inntekter, dvs merforbruk, har man historisk iverksatt tiltak på de enkelte instituttene. Det finnes imidlertid ingen prinsipper for hvor stort merforbruket må være før det skal iverksettes tiltak. Det er ønskelig å innføre prinsipper slik at instituttene har en forutsigbarhet om når tiltak skal iverksettes. Forslaget er at instituttene ikke bør binde opp mer enn 90% i personalkostnader. Fakultetet vil gå i dialog med aktuelle institutter for å vurdere tiltak og vil også ha en tettere oppfølging. Dette punktet er en oppfølging av en tidligere diskusjon fakultetsstyret. Fakultetet fortsetter med prinsippet om at instituttet må ha en økonomisk redegjørelse knyttet til stillingsplan og utlysninger og tilsetninger når saker sendes til TUV. Et annet punkt er at fakultetet vil følge opp de instituttene som har isolerte merforbruk i årsbudsjettet, samt de instituttene som har akkumulerte merforbruk i langtidsprognosen.

Forslag til vedtak

- HF innfører et prinsipp om at akkumulert mindreforbruk ikke kan overstige 10 % av rammen på instituttet. Dette vil ha virkning fra og med 2022. Fakultetet må lage en plan for hvordan eventuelle inndratte midler skal disponeres.
- HF innfører prinsipper der at man spesielt følger opp institutter som har isolerte merforbruk i årsbudsjettet og merforbruk i langtidsprognosen.
  - o Instituttene bør ikke binde opp mer enn 90 % av totale kostnader i personalkostnader for et enkelt budsjettår.

- Fakultetet vil ha en tett oppfølging av aktuelle institutter og diskutere tiltak.

RBO-skatt

Resultatbasert uttelling for eksterne prosjekttilskudd er en del av UiOs resultatbaserte midler. Den resultatbaserte omfordelingen (RBO) skjer på grunnlag av institusjonenes oppnådde resultater på tre indikatorer: inntekter fra EU-prosjekter, NFR-prosjekter og andre bidrag- og oppdragsprosjekter. For hver krone fakultetet tjener på EU-prosjektene får HF 0,7869 kroner i RBO, på NFR-prosjekter er det 0,0704 kroner i RBO og på øvrige andre bidrag- og oppdragsprosjekter er det 0,0584 kroner i RBO. RBO-inntekter er et ekstra incentiv som går til basisvirksomheten på de instituttene som har generert de eksterntfinansierte prosjektene, og er ikke midler som går til de eksternt finansierte prosjektene.

EU-prosjekter er i dag svært viktige økonomisk, da EU-midler gir en høy RBO-inntekt. HF har økt antall EU-prosjekter betydelig de siste årene, med tematiske prosjekter, Marie Curie Individual Fellowships, ERC-prosjekter, m.m.

På fakultetsstyreseminaret i februar 2020 ble innføring av en RBO-skatt diskutert og det var enighet om at fakultetet skulle komme med en egen sak til fakultetsstyret på et senere tidspunkt. Dekanetet ønsker nå å diskutere innføring av en RBO-skatt, slik at resultatelementet som gjelder RBO-midler i fordelingsmodellen reduseres og fordeles ut gjennom studieplasselementet i fordelingsmodellen.

Det tas forbehold om at hvis RBO-satsen endres, så gjør man en ny vurdering av RBO-skatten.

Hovedproblemstillinger

De samlede RBO-midlene på fakultetet er jevnt økende, men enkelte institutter har en langt høyere inntekt enn andre og instituttene opplever at RBO-midlene skaper store svingninger i økonomien som er krevende å håndtere. Det er skarp konkurranse om midler og man kan ikke regne med at et bestemt prosjekt går inn. Sett fra fakultetsnivå er det derimot mindre usikkert ettersom vi erfaringsmessig har en viss prosentvis uttelling som varierer vesentlig mindre. Kort sagt, det er mindre risiko å regne med at fakultetet får tildelt ett ERC-prosjekt, enn at ett bestemt institutt får det.

Videre er det en forsinkelse på to år i tildelingen av midler, og i tillegg er de ikke varige, men midlertidige inntekter. De gis kun for de faktiske kostnadene man har på de eksterntfinansierte prosjektene og opphører når prosjektet opphører. Muligheten for at det opparbeides store overskudd på grunn av en høy RBO-inntekt øker jo flere prosjekter et institutt har. Dette fordi man ikke uten videre kan binde opp i disse midlertidige inntektene i faste stillinger eller andre langsiktige utgifter. HF har ikke store behov for vesentlige investeringer eller utstyr, og muligheten for å bruke de midlertidige inntektene er ofte begrenset til personalutgifter.

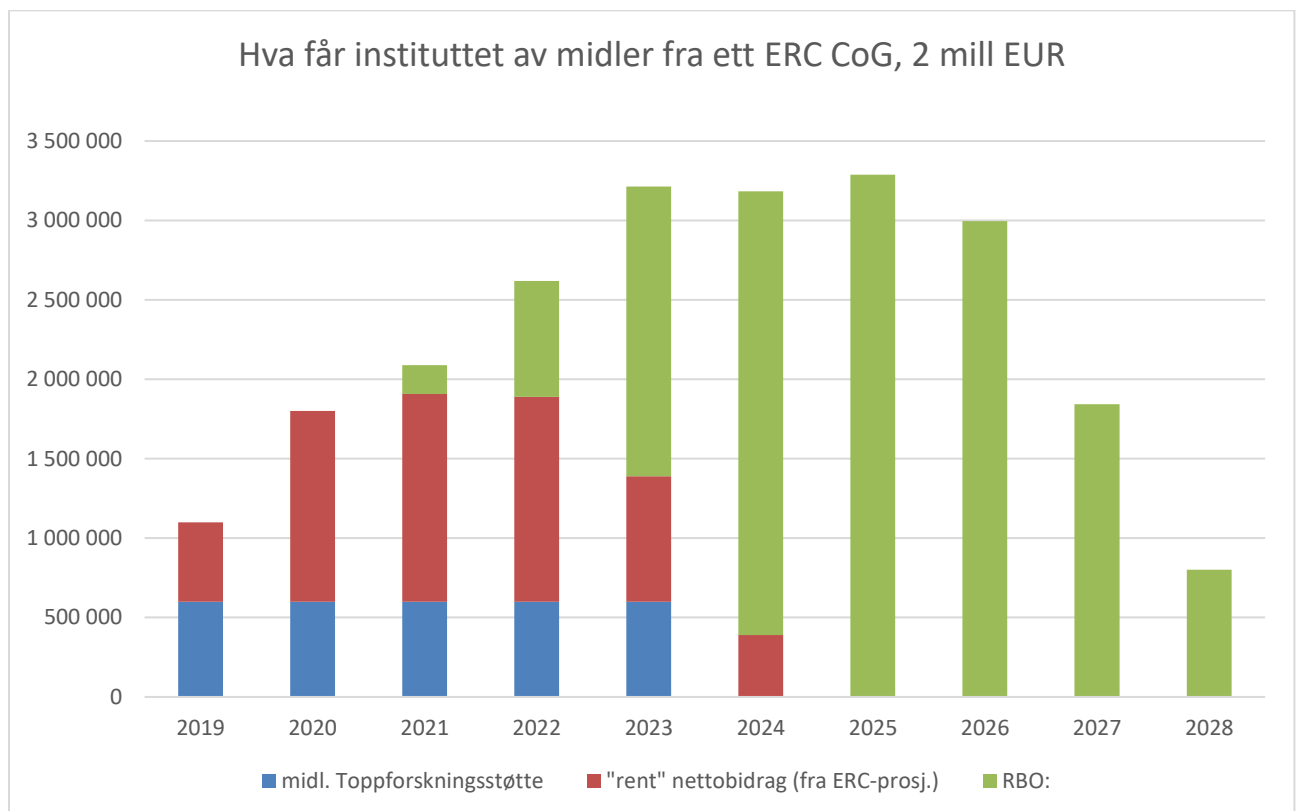
HF legger mye ressurser i prosjektsøknader i form av bidrag fra fakultetsadministrasjonen, instituttene bidrar i lesedugnader, prøveintervjuer, etc, og fakultetet deler også ut rekrutteringsstillinger som en del av egenandelen i flere av de eksterntfinansierte prosjektene.

En fordeling av RBO-midler vil skape en jevnere inntektsside over tid og man motvirker «berg- og dalbane-effekten» i økonomiene grunnet store tilførsler i rammen over en relativt kort periode. Det foreslås derfor å pålegge en skatt på RBO-inntekter på 50 % for alle nye prosjekter fakultetet tildeles fra og med 2022.

Midlene fra RBO-skatten foreslås fordelt ut til instituttene via studieplasselementet i fordelingsmodellen. Dette vil skape en jevnere fordeling av RBO-midler og sikre en større grad av forutsigbarhet.

Instituttene som i dag har store RBO-inntekter vil fremdeles beholde størsteparten av midlene, og enda komme godt ut av en slik skattelegging.

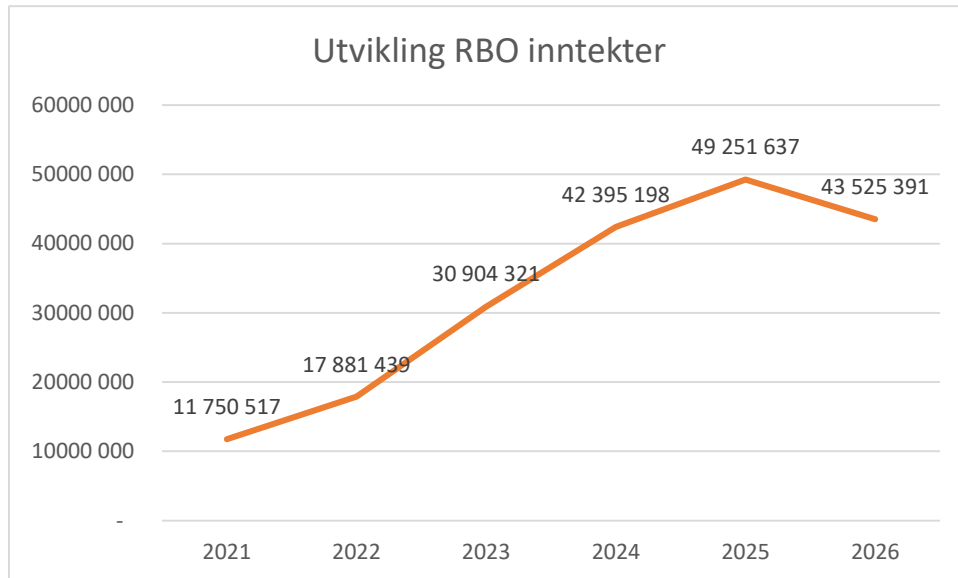
Under ser dere en grafisk fremstilling av ett ERC Consolidator grant (CoG)-prosjekts RBO-inntekter.

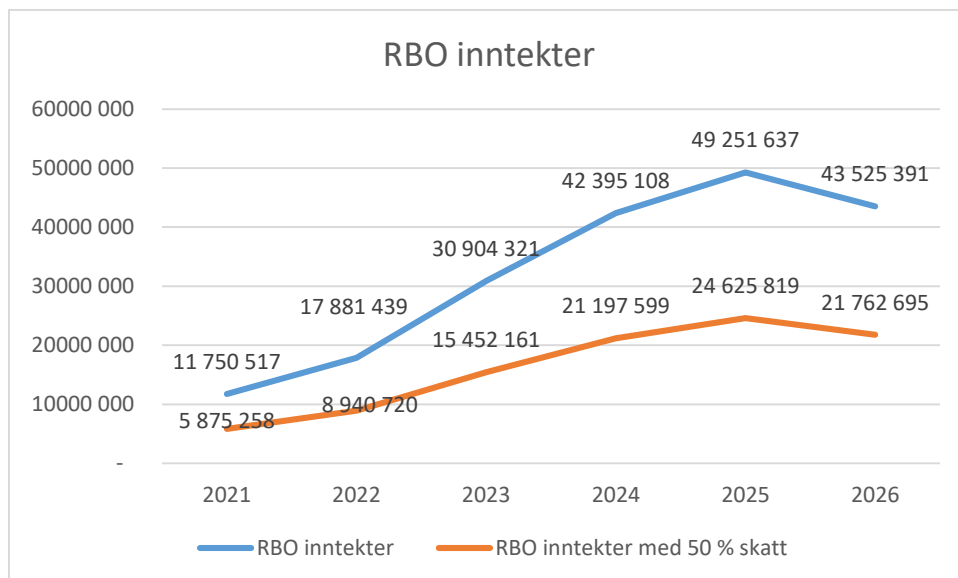
Tabellen over er basert på en tildeling fra EU på 2 millioner euro, og illustrerer hvordan inntektssiden av et Consolidator Grant ser ut. RBO-tildelingen regnes ut som et gjennomsnitt av de siste tre årene, og vil derfor skape inntekter i tiden etter at prosjektet avsluttes.

Inntekten fordrer for øvrig at prosjektet kan dokumentere faktiske kostander til ERC og at de økonomiske rapportene godkjennes av ERC. Tabellen er kun et overslag, og inntekter vil variere med eurokursen og prosjektets aktiviteter. Enheter som får tilslag på ERC-søknader, mottar i tillegg til RBO-midler en midlertidig toppforskningsstøtte: 0,4 MNOK per år for ERC Starting Grant, 0,6 MNOK per år for ERC Consolidator Grant, og 0,8 MNOK per år for ERC Advanced Grant i prosjektets levetid. Overslaget, da med midlertidig toppforskningsstøtte, rent nettobidrag og RBO-midler, gir en sum på nesten 23 MNOK.

Basert på de budsjetterte og faktiske kostnader på eksterntfinansierte prosjektene HF har fått tilsagn på pr. 31.05.2021 ser RBO-inntektene for HF slik ut for årene 2021 til 2026. Vi ser at RBO-inntektene øker fra 11,8 MNOK i år 2021 til 49,3 MNOK i år 2025. Dette forutsetter satsene som er nevnt ovenfor i teksten. Det er en økning på 37,5 MNOK og utgjør totalt 195,7 MNOK i langtidsperioden.

Med 50 % RBO-skatt ville det vært følgende igjen til fordeling av RBO-inntekter. Da ville instituttene fått tildelt 5,8 MNOK i år 2021 og 24,6 MNOK i år 2025. Totalt for hele langtidsperioden utgjør det 97,9 MNOK. Resterende midler på totalt 97,8 MNOK ville blitt fordelt til instituttene etter studieplasselementet i fordelingsmodellen.

Under vises en oversikt hvordan for eksempel årene 2021 til 2026 ville fordelt seg pr. institutt med RBO-inntekt før og etter en RBO-skatt.

Notat til instituttmøtet 22.09.2021

RBO-inntekt før skatt	2021	2022	2023	2024	2025	2026	SUM
IAKH	1 104 749	1 717 944	4 916 191	8 105 136	10 459 506	8 861 726	35 165 251
IFIKK	1 727 926	2 119 673	4 257 276	7 200 479	10 217 944	11 041 759	36 565 057
IKOS	2 051 928	4 550 168	9 057 333	12 003 864	12 336 879	8 731 175	48 731 349
ILN	3 312 264	4 868 813	6 571 530	6 756 243	6 095 085	4 856 313	32 460 248
ILOS	1 238 438	1 487 299	1 619 558	1 923 643	2 312 447	2 485 297	11 066 682
IMK	787 841	1 049 412	1 485 400	2 352 005	2 663 785	2 317 013	10 655 456
IMV	1 377 367	1 928 985	2 853 842	3 949 718	5 053 992	5 120 109	20 284 012
HF Felles	146 226	157 120	142 646	103 681	111 415	111 415	772 504
DNIR	3 778	2 025	545	428	584	584	7 944
SUM	11 750 517	17 881 439	30 904 321	42 395 198	49 251 637	43 525 391	195 708 504

RBO-inntekt etter skatt	2021	2022	2023	2024	2025	2026	SUM
IAKH	1 664 574	2 549 001	5 374 248	8 049 710	9 873 020	8 534 746	36 045 299
IFIKK	1 986 372	2 765 403	5 071 643	7 634 218	9 795 033	9 662 580	36 915 248
IKOS	1 788 708	3 433 327	6 525 738	8 738 259	9 346 984	7 175 043	37 008 059
ILN	2 590 174	3 853 324	5 733 357	6 732 483	6 944 074	5 872 123	31 725 536
ILOS	1 812 802	2 557 525	3 939 973	5 252 590	6 140 605	5 647 986	25 351 480
IMK	907 887	1 304 370	2 085 476	3 014 754	3 467 700	3 046 459	13 826 646
IMV	962 498	1 378 704	2 138 089	2 947 157	3 656 221	3 558 455	14 641 124
HF Felles	36 557	39 280	35 662	25 920	27 854	27 854	193 126
DNIR	944	506	136	107	146	146	1 986
SUM	11 750 515	17 881 441	30 904 322	42 395 197	49 251 638	43 525 391	195 708 503

Forslag:

HF innfører en RBO-skatt på 50 % gjeldende for alle nye prosjekter som tildeles fra 2022. Midlene fordeles tilbake til instituttene gjennom studieplasselementet i fordelingsmodellen.

Prosess videre

Saken legges fram for en første diskusjon med instituttlederne 22.9.21. Planen er at saken diskuteres med fakultetsstyret 29.10.21 og vedtas 3.12.21